

Helvi Seppänen (oik.) koristelee joulusukkaa, Tuula Soininen neuvoa.

Taidon siirtäjät

Vasta-alkajakin on tervetullut Kässämarttoihin.

Ohjaaja neuvoa ja ryhmäläiset kannustavat. TEKSTI JA KUVAT ANNA-LIISA PEKKARINEN

Pohjois-Savon Marttojen Kässäkahvilassa, Kuopion Marttalassa, valmistellaan joulusukkaa.

– Kuka tahansa käsitöistä kiinnostunut, ihan vasta-alkajakin, voi tulla kokemaan omilla käsillä tekemisen riemua, eikä välttämättä tarvitse olla martta, kannustaa ryhmän vastuuvetäjä **Tuula Soininen**.

Kahdeksan marttaa tekee parhaillaan hänen ohjeidensa mukaan kirjontapistoja huopakankaiseen joulusukkaan. Osa jatkaa keskeneräisiä töitään.

Mieliä herkistellään joulun tuloon. Kyntti-

lät palavat pöydällä, kahvi tuoksuu ja kahvinkeitin roplattelee. Vaikka ikkunan takana on mustaa, märkää ja pimeää, sisällä ollaan mukavasti kuin villasukassa.

EI VALMISTA VAAN OMATEKOISTA Parhaimmillaan Marttalassa näprää jopa kaksikymmentä taitajaa eri puolilta Kuopiota. Osa vakiokävijöistä on joulukii-reidensä takia tällä kertaa poissa. Tieto käsityökahvilasta on levinnyt ja ryhmän koko kasvaa.

– Perinteinen käsityötaito on unohtunut, vaikka onneksi harrastus on nousus-

sa. Moni ei ole viitsinyt tehdä omin käsin, koska kaupasta saa helpolla ja halvemmalla, Soininen tietää.

Mutta mistä kaikesta jää paitsi, jos tyytyy valmiiseen? Marttojen keskittyneistä, innostuneista ilmeistä ja tuikkivista silmistä näkee työn tuottavan iloa. Leppoisan taukoileva puheensorina ja naurahdukset täyttävät huoneen. Välillä ohjaaja tai vierustoveri kumartuu näprääjän puoleen ja yhdessä pohditaan, miten edetä tai mikä näyttäisi kauneimmalta.

– Ryhmäläiset ovat vähintään yhtä innostuneita kuin innokkaimmat oppilaat kou-

lussa, naurahtaa Tuula Soininen, alakoulun luokanopettaja.

NEULE AINA MUKANA Kässämartoissa on tehty monenmoista, edellisjouluksi esimerkiksi virkattiin kuusenkoristeita ja keväällä tehtiin sukkulapitsiä helmilangasta. Juomatölkkiä nipsuista on kehitelty kaulakäätyjä. Idea on kelvannut jopa Linnan juhliin, jossa martat ovat nähneet vastaavan korun kierrätysmateriaalista valmistetun iltapuvun koristeena.

Marja-Leena Kuosmanen tekee kirjontapistoja niin hartaasti, että katse ei työstä juuri nouse. Tulos on kaunista. Pirkko Kyyrösen sormet suoltavat kontti- ja dominoneuletta. Tähtitossut ovat jo valmistuneet. Hän ei voi lopettaa käsitöiden tekoa, vaikka astma vaivaa.

– En osaa suojusta pitää. Siksi neulon enää vain puuvillalangoilla, villalangat põlisevät.

Eila Leskisellä pitää olla aina neule mukana, meni hän minne hyvänsä. Hän ei osaa muuten olla.

MYYJÄISIIN, LÄHEISILLE, HYVÄNTEKEVÄISYYTEEN Niin paljon kuin Kässämartat käsitöitä vikertävätkin, kaikki menevät käyttöön. Ne myydään Marttojen myyjäisissä tai adventtimarkkinoilla tai annetaan hyväntekeväisyyteen. Tai sitten läheiset pääsevät nauttimaan ahkerien käsien työstä.

Kaarina Hämäläinen muistuttaa, että martat ovat tehneet yli 80 paria vauvasukkia Kuopion yliopistolliselle sairaalalle ja 23 pipoa syöpälapsille. Martat ovat käyneet Mäntylän palvelutalossa jouluisin tekemässä vanhusten kanssa lankatonttuja ja muita koristeita.

Aina ostajat eivät arvosta käsityön tekijää. – Ostaja sanoo tuotteen maksavan liikaa, vaikka jo pelkät langat ovat kalliita. Ja onhan työlläkin arvonsa! harmittelee **Helvi Seppänen**. Hän on käynyt vuoden Kässämartoissa. Sitä ennen hän oli tehnyt käsitöitä viimeksi kansakoulussa, 49 vuotta sitten.

Vaikka hyvää yrittää tehdä, niin priimaa

VAPAAEHTOISENA

Kuopion Kässämartat

tulee, voisivat martat todeta entisen timpurin sanoin.

– Nämä eivät repsahda niin kuin Viron tullaistet, **Pirkko Kyyrönen** summaa villasukkan alut puikoillaan.

”PITÄÄ TYKÄTÄ PURKAMISESTA” Kuopiossa kässämartat ovat pääasiassa eläkkeellä olevia tomeria naisihmisiä. Yhtään miestä ei ole joukossa. Yksi on tievästi nähty kerran, palvelutalon jouluaskarteiluissa.

Ritva Vallius on vielä työelämässä mukana. Hän sai 7-vuotiaana flanellikankaan joululahjaksi, ja siitä piti osata tehdä yöpuku.

– Käsitöiden teko vaatii kärsivällisyyttä, pitkäjänteisyyttä ja sorminäppäryyttä. Pitää tykätä purkamisesta yhtä paljon kuin tekemisestä, hän pohtii.

Rauha Hakkaraisen mielestä käsitöiden teko sopii ihmisille, jotka ovat kiinnostuneita ideoinnista ja perinteistä, tietotaidon siirtämisestä.

Pirkko Kyyrösen mielestä aikaa löytyy sille, mitä haluaa tehdä.

– Täällä rupatellessa hoituu sosiaalinenkin puoli. Ja tänne tullessa tulee käveltyä.

TERAPEUTTINEN TRENDI Tuula Soininen solahti vastuuvetäjäksi, kun käsityöosaajapassin suorittamiseksi tuli toteuttaa käsityöiltä. Ensimmäistä iltaa seurasi pyynnöstä seuraava, ja pian käsityöillasta sukeutui käytäntö. Soiniselle se sopi, sillä hän kaipasi opettajan työn vastapainoksi aikuiskontakteja.

– Käsityö on nouseva trendi. Sillä on terapeuttinen puolensakin; se on kuin taiteen tekoa, sisäisten kokemusten ilmentymää, joissa vain mielikuvitus on rajana.

Opettajana hän saa nuoret innostumaan antamalla heille käteen paksun langan ja isot puikot ja sallimalla nuorten itse ehdottaa, mitä haluaisivat langoista tehdä.

Liisa Miettisen pojanpoika oppi jo viisivuotiaana virkkaamaan. Mummon esimerkki innosti. Nyt kymmenvuotiaana poika näpertää mummon kanssa kaulakoruja ja kirjanmerkkejä.

– Viime kesänä hän pyysi, että ommellaanko mummo pusero. Niin me tehtiin, trikoosta vieläpä, hihoineen kaikkineen, hyrisee Liisa Miettinen tyytyväisenä. ●

Toimittaja kävi tapaamassa Kässämarttoja viime joulun alla.

Kässämartat

MARTTAYHDISTYKSISSÄ on tehty kauden aikojen käsitöitä; aiemmin enemmän tarpeeseen, nykyisin oman mielenkiinnon mukaan ja samanhenkisten kanssa yhdessä tehden ja oppien. Martoilla on ollut isoja valtakunnallisia kampanjoita, kuten vauvansukat, tilkkupeitot, sukka- ja tumppurekat. Niissä kaikissa vapaaehtoiset martat ovat olleet tärkeässä roolissa, ohjanneet ja neuvoneet.

MONISSA YHDISTYKSISSÄ on käsityötoimintaa ja käsitöihin erikoistuneita toimintaryhmiä. Muuttamissa piireissä on piirin ylläpitämiä käsityöryhmiä, joiden toimintaan voivat kaikkien piirien yhdistysten martat osallistua. Toimintaa ohjaavat vapaaehtoiset, käsitöitä harrastavat ja niistä kiinnostuneet martat.

JOS HALUAT ryhtyä yhdistyksesi kässämartaksi, sovi asiasta yhdistyksen puheenjohtajan kanssa. Myöhemmin voit olla mukana myös piirin tapahtumissa. Kässämartan ei tarvitse olla kädentaitojen ammattilainen. Halu jakaa omaa osaamista muille ja kiinnostus oppia itse lisää riittää. Lisää varmuutta ryhmän vetämiseen saat suorittamalla käsityöosaajapassin.

KÄSSÄMARTOILLE postitetaan neljä kertaa vuodessa kässäkirje. Mikäli et vielä saa sitä, ilmoita tietosi osoitteeseen tea.svahn@martat.fi